

Oturum Başkanı (İsmail Hakkı KARAKELLE, Rekabet Kurumu Başkan Yardımcısı)- Herkese iyi akşamlar. Sayın başkanım, değerli kurul üyelerimiz, değerli meslektaşlarım ve değerli konuklar; evvela hoş geldiniz diyorum. 1999 yılının Ekim ayında düzenlemeye başladığımız Perşembe Konferanslarımızın bu yıl için sonuncusunda bir araya gelmiş bulunuyoruz. Moda tabirine uyarsak, “Milenyum”unda son konferansı oluyor. Evvela sizlerden de aldığımız olumlu tepkiler doğrultusunda 2000 yılında da Perşembe Konferanslarımızın devam edeceğini duyurmak istiyorum. Yine her zaman olduğu gibi başlayacağı aydan önce sizlere duyurulmuş olacak.

1999 yılının son Perşembe Konferansında bize, Avrupa Birliği rekabet hukukundaki son gelişmeleri anlatacak olan, rekabet hukukçu-sunu bu salondaki hiç kimseye tanıtmaya gerek yok, çok yakından tanınıyor. Kendisini bir cümle ile tanımlamak gerekirse; sınırlı sayıdaki rekabet ailesi içinde yaşıyla mütenasip olmayan bir ağırlığa sahip rekabet hukukçusu olarak tanımlıyorum. Sunuşu kabul ettiği için öncelikle kendisine teşekkür ediyorum.

Ancak bütün konferanslarımızda benimsediğimiz bir usülün yerine getirilmesi bakımından Gamze Hoca hanımın özgeçmişini kısaca özetlemek istiyorum.

Kendisi 1987 yılında Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuş, yüksek lisans çalışmasını İngiltere’de “Nothingam Üniversitesi”nde; “Avrupa Topluluğu Şirketler Hukuku Direktifinin İngiliz Şirketler Hukukuna Etkisi ve Türk Şirketler Hukukuna Temel Muhtemel Etkileri” konulu bir tezle yapmış. 1992 yılında Avrupa Konseyinde stajyer hukukçu olarak çalışmış, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptığı doktorasını, “Avrupa Toplulukları ve Türk Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Kötüye Kullanması” bir doktora tez çalışmasıyla tamamladı. Bu arada hemen tezinin başlığını okuyunca aklıma geldi, bir başka müjdeli haber olarak, 2000 yılında Rekabet Kurumunda çok yoğun bir yayın faaliyeti olacak, Rekabet Hukuku ile ilgili kitapları Türk okurlarıyla buluşturmayı düşünüyoruz. Bunlardan bir tanesi de, Gamze Hoca hanımın az önce başlığını verdiğim doktora tezi olacak. Gamze hanım halen Orta

Doğu Teknik Üniversitesinde, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Yardımcı Doçent olarak çalışmaktadır.

Söylediğim gibi bu salondakilere daha fazla Gamze hanımı tanıtmaya gerek yok, rekabet ailesiyle ilgili olanların çok yakından bildikleri birisi. Kendisi bugün aynı zamanda sunuşunun yazılı metnini de bize teslim etti, sağ olsun. Şu anda matbaamızda çoğalttırıyoruz, kahve arasında salona getireceğiz, takip eden arkadaşlarımız ayrıca onu temin edecekler.

Evet söz sizin, sayın hocam.

Yrd. Doç.Dr. Gamze ÖZ- Teşekkür ediyorum. Sayın başkan, sayın üyeler, değerli katılımcılar, tebliğimi sunmaya başlamadan önce yüzyılın, hatta bu yıl en çok kullandığımız sözcüklerden biri haline gelen bin yılın son konuşmacısı olma şansının bana lütfedildiği bu Perşembe Toplantıları çerçevesinde henüz genç ve küçük bir aile olan rekabet ailesini bir araya getirerek ev sahipliği yapan Kuruma ve özellikle bu organizasyona emeği geçenlere bir kez daha içten teşekkürlerimi iletmek isterim.

Birkaç güne kadar geçen yüzyıldan kalma bir uygulama diyeceğimiz bu toplantıların önümüzdeki yıllarda “Geleneksel Perşembe Toplantıları” olarak anılmasını sağlayacak şekilde devam etmesini dileyerek konuşmama başlamak isterim.

“AB rekabet hukukunda son gelişmeler” denilince, aslında ben de bu konuyu hazırlarken farkettim ki, sadece Topluluk kurumlarınca hazırlanan az sonra ayrıntılı olarak üzerinde duracağım çalışmalar, yani bu çalışmaya karşılık gelen görüş, düşünce ve eleştiriler hariç olmak üzere, Topluluk kurumlarınca yapılan aşağı yukarı bir 400-500 sayfalık bir çalışmadan bahsediyoruz.

Topluluk rekabet hukukundaki bu gelişmeler, Topluluk rekabet hukukunun birbirini tamamlayan alanları olan rekabeti bozucu anlaşmalar, hakim durumun kötüye kullanılması ve birleşme ve devralmaların yanısıra liberalizasyona ilişkin 90.madde ve devlet yardımları ve uluslararası işbirliğini de içermektedir. Bununla birlikte ben bugün bana ayrılan sürede iki temel konuyu ele almak istiyorum. Öncelikle R.A. 85 ve 86.maddelerin modernizasyonuna ilişkin Beyaz Kitap ile öngörülen değişiklikler ve daha sonra da süre elverdiğince dikey anlaşmalara ilişkin değişiklikler üzerinde durmaya çalışacağım.

Sözünü ettiğimiz bu çalışmaların en azından fikri hazırlığının başlangıcı 1990'lı yıllarından ikinci yarısına kadar uzanıyor. Topluluk rekabet hukukunda 1900'lü yıllar sona ererken ortaya çıkan bu gelişmelerin nedenlerini anlayabilmek için aslında biraz Topluluğun ve artık bugünkü adıyla Avrupa Birliğinin tarihçesine ve zaman içinde gösterdiği gelişime çok kısaca değinmek gerektiğini düşünüyorum.

Bildiğiniz üzere Avrupa Topluluğu 1957 yılında altı Üye Devlet tarafından kuruldu. Topluluk hukukunun anayasal metni niteliğinde olan ve rekabet kurallarının da içinde yer aldığı Roma Antlaşmasında (RA), 1958'den bu yana yeni üyelerle birlikte ortaya çıkan yeni hedefler doğrultusunda, 1987 Tek Avrupa Senedi, 1990 Maastricht ve 1997 Amsterdam olmak üzere üç kez değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden hiç birinde, Amsterdam Metni ile yapılan değişikliklerle madde numaralarının değişmesi dışında¹, R.A.'nda yer alan rekabet kurallarının esasına ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır. Dolayısıyla Topluluk rekabet kuralları bugün 40 yılı aşkın süredir uygulanmaktadır.

Kısaca AT rekabet hukukunda son gelişmeler diye adlandırdığımız Komisyon çalışmaları, R.A. 85. ve 86.maddelerinin modernizasyonuna ilişkin Beyaz Kitap (White Paper on the Modernization of Rules Implementing Articles 85 and 86 of the Treaty), Dikey Anlaşmalara ilişkin Yeşil Kitap (Green Paper on Vertical Restraints) ile bu metinler çerçevesinde ortaya çıkan ve 17/62 ve 19/65 sayılı tüzüklerde değişiklik öngören tüzüklerle birleşme ve devralmalarda tali/yan sınırlamalara (ancilliary restraints) ilişkin Komisyon Tebliği Tasarısı, Birleşmelerde Öngörülen koşul ve yükümlülükler hakkında Komisyon Tebliği Tasarısı, bazı birleşme ve devralmaların basit usule tabi olarak incelenmesi hakkında Komisyon Tüzüğü Tasarısı ve Dikey Anlaşmaların Grup Muafiyeti Tüzük tasarısı ile bunlara ilişkin açıklayıcı metinlerden oluşmaktadır.

---

¹ Amsterdam Metninin yürürlüğe girmesi ile 85.md. 81. ve 86.md. de 82.md. numaralarını almıştır. Bununla beraber bu metinde eski madde numaraları kullanılmıştır.

- I -

AT REKABET HUKUKU KURALLARININ UYGULANMASINA İLİŞKİN REFORM

1. 1. Reformun Genel Gerekçesi: Genel gerekçelerden ilki AB'nin politikalarını ve hedeflerini etkilemekle kalmayan, bugün olumlu ya da olumsuz, ancak etkileri tartışmasız kabul edilen küreselleşme, bunun yanı sıra teknolojik değişiklikler ve yenilikler ve AT'nun geçirmekte olduğu genişleme süreci Topluluk rekabet hukukunun da tüm bu değişiklik ve gelişmeler karşısında yeniden değerlendirilmesini gerektirmiştir.

1. 2. Reformun amaçları : AB rekabet hukukunda bu denli kapsamlı değişiklik yapılmasının ardında rekabet politikasının etkin uygulanması ile rekabet ihlallerine ilişkin denetim usulünün sadeleştirilmesi amaçları arasında bir denge kurulması yani bir yandan sistemi daha basit işleyen bir model üzerine kurarken, diğer yandan da sistemin işleyişinde etkinlik sağlanması amacı yer almaktadır.

Bilindiği üzere AB hukukunda, rekabet hukuku alanında üye devlet rekabet örgütleri ile Komisyonun yarışan yetkileri sözkonusu olup, örneğin muafiyet gibi bazı alanlarda ise Komisyonun münhasır yetkisi sözkonusudur. Ancak yapılacak yeni düzenleme ile öngörülen en önemli değişikliklerden biri, Komisyonun muafiyet konusundaki münhasır yetkilerinin de artık yarışan yetkiler haline dönüştürülmesidir.

Komisyonun R.A. 85. ve 86.maddelerin uygulanmasına ilişkin kurallarda reform öngören çalışma kapsamında, AB rekabet hukukunun uygulanmasında Komisyonda odaklanan merkezîyetçi yapının sona erdirilmesi düşünülmektedir. Zira bu temel hedeflere ulaşılabilirdiği ölçüde Komisyon ciddi rekabet ihlallerine yönelebilmek için daha fazla zaman ve kaynak ayırabilecektir.

1.3. Topluluk Rekabet Hukukunun Gelişimi : Kırk yıllık birikimin sonucunda AB rekabet uzmanları, artık AB rekabet hukukunda aşağıda özetleyeceğim nitelikte değişiklikler yapılması zamanı geldiği görüşünde birleşmektedirler. Bu görüşü oluştururken de Topluluğun

rekabet kurallarının yürürlüğe girdiği ve uygulandığı ilk yıllar ile bugünkü uygulama arasında bir karşılaştırma yapmaktadırlar. Bu karşılaştırma sonucunda, Topluluk hukukunun dünü ve bugünü gibi iki ayrı tespit ortaya konmakta ve bu farklı zamanlardaki uygulamaların karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi de Topluluk rekabet hukukunun yarınları konusunda bir planlama yapılması gereğini ortaya koymaktadır. Gerçekten de aslında bizler, Topluluk rekabet hukukunu olgunluk döneminde tanıdık. Elbette AT'nun ilk yıllarında rekabet hukuku uygulamaları bugün olduğundan çok farklı bir görünüm arz etmekteydi. Yukarıda belirttiğim Topluluk hukuku uygulamasının dünü ve bugünü kısaca karşılaştıracak olursa aşağıdaki tespitleri yapmak mümkündür:

1.3.1. Topluluk rekabet hukukunun ilk yıllarında, AT Komisyonu piyasaları yeterince tanımaz ve rekabeti bozucu davranışların neler olduğunu, nasıl ortaya çıkabileceğini bilmezken ve Topluluk düzeyinde oluşmuş bir rekabet hukuku içtihatı henüz yokken, bugün kırk yıllık uygulama sonucunda Komisyon artık Avrupa'da piyasaları derinlemesine tanımış ve ihlaller konusunda, "*Komisyonun yerleşik uygulaması*" diye adlandırılabilir bir kararlar bütünü ve Topluluk Mahkemeleri de aynı şekilde rekabet hukuku alanında yerleşik içtihatlar oluşturmuştur.

1.3.2. 1950-60'larda henüz Avrupa'da bir rekabet kültüründen bahsetmek mümkün değilken, 40 yılı aşkın süredir kimi zaman Üye Devletlerin bazı konularda direnmelerine rağmen, tavizsiz uygulanan Topluluk rekabet kuralları, AT'nda köklü bir rekabet kültürünün oluşmasında önemli rol oynamıştır.

1.3.3. AT 'nun kurulduğu yıllarda üye devletlerde ulusal rekabet örgütleri ya hiç yok ya da çok yeni kurulmuş ve dolayısıyla bu konuda henüz yeterli deneyime sahip değilken, bugün Topluluğa üye ülkelerin çoğunda rekabet örgütü ve Topluluk rekabet kurallarına paralel ulusal rekabet düzenlemeleri mevcuttur. Üye ülkelerin çoğunda rekabet örgütleri Topluluk rekabet kurallarını uygulamak konusunda açıkça yetkilendirilmişlerdir.

1.3.4. AT'nun ilk yıllarında işletmeler de AT rekabet hukukunun kapsamı, hangi davranışların Topluluk rekabet hukuku ihlali sayılabileceği

konusunda yeterince bilgilenmiş ve bildirim veya şikayet yoluyla Komisyona başvurmak konusunda eğitilmiş ve deneyimli değillerken, bugün işletmeler rekabete aykırı davranışların neler olduğunu gayet iyi bilmekte ve çeşitli nedenlerle ulusal rekabet örgütleri yerine Komisyona başvurmayı tercih etmektedirler.

1.3.5. R.A. 85.ve 86.maddelerin uygulanmasına ilişkin 17 sayılı Tüzükte 85/1.md. açısından öngörülen bildirim usulünün, bu mevzuatın yürürlüğe girdiği 1963 yılında şu üç temel amaca hizmet etmesi hedeflenmiş ve gerçekten de ilk yıllardan bu yana uygulanan bildirim usulü bu hedeflere ulaşılmasını sağlamıştır:

i) Komisyona düzenli ve sürekli bilgi akışını sağlamak ve ulusal rekabet örgütlerini AT rekabet hukuku konusunda bilgilendirmek,

ii) R.A. 85.maddenin bütün üye devletlerde yeknesak uygulanmasını sağlamak,

iii) İşletmeler açısından da bir güvence yani hukuki kesinlik sağlamak.

1.4. Mevcut Sistemin (Bildirim Usulünün)

Aksayan/Eleştiren Yönleri: AT rekabet hukukunun zaman içinde gösterdiği bu değişim sonucunda, ilk yıllarda öngörülen hedefler gerçekleşmiş ancak bununla beraber bugün bu sistemde Komisyon mevcut kaynakları çerçevesinde bu bildirimlerle baş edemez duruma gelmiştir. Oysa piyasalarda rekabeti bozan ciddi rekabet ihllalarının veya hakim durumun kötüye kullanılması hallerinin de Komisyona bildirilmediği de bir gerçektir. Rekabet üzerindeki sınırlamaların denetlenmesi için öngörülmüş bu sistemin kendisi bugün için rekabet politikası bakımından ciddi birtakım kısıtlamalar oluşturmaktadır.

Bunu Beyaz Kitapta da belirtilmiş bir örnekle açıklamak gerekirse, herhangi bir bildirim araştırılması için harcanan zaman ve emek bir yana, bir bildirimle ilgili şekle ilişkin olan bir yükümlülük çerçevesinde örneğin, bir muafiyet kararı verilmeden önce konunun tüm ilgili tarafların görüşlerini beyan edebilmeleri için 11 Topluluk dilinde Topluluk Resmi Gazetesinde yayımlanması gerektiridir. Bildirim hakkında bir karar verildikten sonra bu karar da yine 11 Topluluk diline çevrilerek Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. Yeni resmi diller anlamına gelen genişleme

süreci, bu yapıyı hantallaştıracak ve Komisyonun etkinliğini daha da azaltacak niteliktedir.

Yukarıda özetlenen bütün bu tespitler göstermiştir ki, sadeleştirilmiş ancak etkin bir uygulama için, Komisyona bireysel bildirim usulünün kapsamının daraltılması, izin usulünün hızlandırılması, ulusal rekabet örgütleri ile mahkemeleri bu konuda yetkili kılarak Komisyonun bu konudaki iş yükünün hafifletilmesi ve böylece Komisyonun daha ciddi ihlallere vakit ayırabilmesinin sağlanması gerekmektedir.

Komisyon aslında bugüne kadar bildirimlerin sayısını asgariye indirebilmek ve aynı zamanda işletmeler açısından azami düzeyde belirliliği sağlamak için bir dizi düzenleme yapmıştır. Örneğin, rekabetin belirli ölçüde sınırlandırılması halinde Komisyonun yetkili olduğunu öngören *de minimis* kuralı, dikey anlaşmalara ve bir kısım yatay anlaşmalara ilişkin grup muafiyeti tüzükleri, yönlendirici tebliğler yayımlamak suretiyle bazı hususların açıklanması ve bireysel başvurularda zaman kaybını önlemek için gönderdiği “*comfort letter*” gibi uygulamalar, yıllar içinde Komisyonun iş yükünü hafifletmeyi hedeflemiştir.

1.5. Comfort Letter : Ancak bu uygulamalar da çeşitli nedenlerle Komisyonun iş yükünü hafifletememiştir. Örneğin, Topluluk hukukunda önemle üzerinde durulan şeffaflık ilkesi gereği ve 3.kişilerin hak ve menfaatlerinin korunabilmesi amacıyla Topluluk kurumlarının bir kısım tasarrufları Resmi Gazetede yayımlanır. *Comfort letter*'lar için böyle bir zorunluluk yoktur. *Comfort letter* Topluluk hukukunda bağlayıcı tasarruflar arasında değildir. Dolayısıyla *comfort letter* uygulaması da yukarıda sayılan hedeflere uygun bir araç değildir.

1.6. Reformun Hedefleri: Yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde AB rekabet kurallarının uygulanması konusunda hem esasa ilişkin ve hem de yapısal anlamda bir dizi değişiklik yapılması düşünülmektedir. İşte AB rekabet usul kurallarının modernizasyonu olarak adlandırılan bu reformdan beklenenler şunlardır:

* Komisyona ya da üye devlet yetkili makamlarına yapılacak gereksiz bütün bildirimlere son vermek ve bu çerçevede 17 sayılı Tüzükte öngörülen usulü mümkün olduğunca basitleştirmek/sadeleştirmek,

* Muafiyet de dahil olmak üzere mümkün olduğu ölçüde sorunlara ulusal hukuklar çerçevesinde çözüm aramak,

* Ulusal rekabet örgütlerinin faaliyetlerinin koordine edilmesi ve ulusal hukuklarla Topluluk hukuku arasındaki uygulama ve yorum farklılıklarının asgariye indirilmesi,

* Rekabet Hukuku kurallarının, usul ve esas açısından Komisyonun ciddi ihlallerle en etkili biçimde mücadele etmesini sağlayacak şekilde gözden geçirilmesi,

* Uzun dönemde üye devlet rekabet usul kurallarının, örneğin ticari sırların korunması, şikayetçinin hakları, savunma hakkı gibi konuların ve rekabet hukukunun özel hukuk bakımından sonuçları ve yaptırımlarının uyumlaştırılması.

1.7. Önerilen Reformun Çeşitli Açılardan İncelenmesi : Bütün bu ifade edilenler AT rekabet usul kurallarında esaslı şekilde değişiklik yapılmasını gerektirmektedir. Bu değişiklik önerileri aşağıda çeşitli açılardan tasnif edilerek özetlenmiştir.

1.7.1. Muafiyetin niteliği ve kapsamı açısından: Rekabet hukukunda yapılacak reformlar, Topluluğun anayasası niteliğinde olan kurucu antlaşmada bir değişiklik, yani hükümetler arası konferansta tartışılmayı gerektirmeyecek, Topluluk kurumlarının tasarrufu olarak ortaya çıkacaktır. Bu çerçevede bildirim usulüne ilişkin olarak getirilen yenilikler, Komisyonun, özellikle dikey anlaşmalar konusunda önerdiği değişikliklerin zorunlu sonucudur. Bu durum grup muafiyetinden yararlanabilecek anlaşmaların kapsamını genişletmeyi ve buna ilişkin uygulama esaslarını hazırlamayı gerektirmektedir.

İzin sistemi değiştirilerek muafiyet konusunda önemli bir yaklaşım değişikliği öngörülmektedir. Önceden "*rekabeti bozucu anlaşmalar yasaktır. Ancak koşulları varsa muaf tutulabilirler*" yaklaşımı benimsenmişken, değişiklikler yürürlüğe girdiğinde "*bir anlaşma muafiyet için öngörülen koşulları taşıyorsa ve rekabeti belirli ölçüde bozuyorsa yasaktır*" yaklaşımı benimsenecektir. Dolayısıyla işletmelerin anlaşmalarını

geçerli hale getirebilmek için artık bir Topluluk tasarrufuna yani Komisyon kararına ihtiyaç yoktur.

1.7.2. Komisyonun yetkileri açısından : Yukarıda da belirtildiği üzere Komisyonunda odaklanan merkezîyetçi yapının sona erdirilmesi hedeflenmektedir. Böylece Komisyon mevcut kaynaklarını bildirim üzerine değil, resen harekete geçmeye yöneltebilecektir. Komisyonun yanısıra, üye devlet rekabet örgütleri ile ulusal mahkemelerin de yetkili olması sonucunda Komisyonun muafiyet alanındaki münhasır yetkileri sona erecektir.

Komisyon kural olarak artık muafiyet kararı vermeyecektir. Ancak bu uygulamanın ilk yıllarında kamunun aydınlatılması nedeniyle istisnaen bu nitelikte kararlar söz konusu olabilir. Ancak bu kararlar yenilik doğurucu olmayıp, bildirici niteliktedir.

Ancak Komisyonun birleşme ve devralmalara izin verilmesi, ulusal makamlar arasında görüş ayrılığının giderilmesi ve uluslararası alanda işbirliği konularında yetkileri devam edecektir. Komisyonun münhasır yetkilerinin sona ermesi, AB rekabet politikalarının yeknesak olmasını engellememelidir. Bu usulün benimsenmesi halinde Komisyonun kural koyucu ve politika belirleyici rolü ön plana çıkacaktır. Rekabet politikaları içtihatlarla yani daha ziyade ihlal kararları ile belirlenen ilkeler doğrultusunda ortaya çıkacaktır.

Komisyon, yeni grup muafiyeti tüzüğünün uygulanması konusunda açıklayıcı tebliğler yayınlamak üzere işletmelerin bilgilendirilmesini sağlayacaktır.

Üye devletlerin rekabet usul kurallarını da, Komisyonla işbirliği yapabilmelerini ve Komisyonun farklı üye devletlerde yürüteceği soruşturmanın eş zamanlı ve yeknesak yürütülebilmesini sağlayacak şekilde gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Komisyon bu kurumlar arasında bilgi akışı ve işbirliğini sağlayacak bir ağ oluşturacaktır. Gizli bilgilerde dahil olmak üzere, gerektiği takdirde sözkonusu dosyanın, incelemenin her aşamasında bu ağ içinde bir kurumdan diğerine gönderilmesini mümkün kılacak bir düzenleme yapılacaktır..

Topluluk mevzuatı çerçevesinde bugün Komisyonun, kendisine yapılan şikayetler hakkında herhangi bir soruşturma başlatıp başlatmayacağını makul bir süre içinde şikayet edenlere bildirmesi gerekir. Öngörülen değişiklik kapsamında bunun dört aylık bir süreyle

sınırlandırılması ve şikayeti takiben dört ay içinde şikayet edenlere bu konuya ilişkin olarak soruşturma açılması veya açılmamasına ilişkin kararının bildirilmesi söz konusudur. Bu süre içinde Komisyon, şikayeti yanıtı bırakır veya redderse, bu hareketsizlik veya red kararı hakkında Avrupa İlk Derece Mahkemesinde dava açılabilir.

Komisyonun ihtiyati tedbir alma yetkisi, 17 sayılı Tüzükte açıkça yer almamaktadır. Bu konu içtihat hukuku çerçevesinde ortaya çıkmış ve uygulanmaktadır. Yapılacak yeni düzenlemede, bu tür tedbir kararı alınabilmesinin koşulları, tedbir kararı usulü ve bunun geçerli olacağı sürenin açıkça düzenlenmesi ve böylece bu usulün daha sık ve etkin kullanılması öngörülmüştür.

Yapılacak yeni düzenlemede 1962 yılından bu yana değişmemiş olan usule ilişkin para cezaların arttırılması hedeflenmektedir.

Rekabet kurallarının etkin ve yeknesak uygulanmasının sağlanması ve re'sen başlatılacak soruşturmalara alt yapı oluşturması bakımından Komisyonun yetkileri çerçevesinde sektör araştırmalarına yoğunluk verilmesi öngörülmektedir.

1.7.3. İşletmeler açısından : Bildirim ve izin usulü, henüz içtihatların oluşmadığı, rekabet hukukunun yeni uygulanmaya başladığı bir dönemde son derece yararlı olmuştur. Ancak Komisyona bildirim, özellikle orta büyüklükteki işletmeler açısından ciddi maliyetlere neden olmaktadır. Bildirim formlarının doldurulması, buna ilişkin bilgilerin toplanması, işletmeler bakımından hem maddi ve hem de fiziksel açıdan büyük bir yük oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu denetimin sona ermesi, işletmelerin maliyetlerini düşürebilecek niteliktedir. Dolayısıyla işletmeler bakımından uyum maliyetlerinin düşmesi beklenmektedir.

1.7.4. Bildirim yükümlülüğünün kaldırılması açısından : Bugünkü düzenleme çerçevesinde anlaşmalar, ancak ve en erken bildirildikleri tarihten itibaren muaf olabileceklerinden, arada kısa bir süre de olsa, muafiyetten yararlanamayacakları bir sürenin olması riski ile karşılaşmamak için işletmelerin bildirimde buldukları tespit edilmiştir. Bu nedenle bildirim yarı zorunlu olarak mütalaa edilmektedir. Bu da hem Komisyonun iş yükünü arttırmakta ve hem de merkeziyetçi yapıyı kuvvetlendirmektedir.

Bu çerçevede çeşitli öneriler tartışılmıştır. Bunların mevcut sistemin iyileştirilmesine yönelik önlemler ve mevcut sistemden ayrılarak bildirim yükümlülüğünün ortadan kaldırılmasına yönelik öneriler olarak iki ana başlık altında toplanmış ve bu başlıklar altında çeşitli öneriler tartışılmıştır. Komisyon bu çalışmalardan öngörülen amaca en uygun olanının bildirim usulünün kaldırılması olduğu görüşündedir.

Komisyon, R.A. 85/3.md.'deki muafiyeti gerek Topluluk, gerek üye devletler düzeyinde herhangi bir idari karara ihtiyaç olmadan uygulama eğilimindedir. Dolayısıyla muafiyet hükümlerinin herhangi bir idari karara ihtiyaç olmaksızın uygulanabilmesini sağlayacak bir usule ihtiyaç vardır. Böylece bu kuralları hem üye devlet ulusal rekabet örgütleri ve hem de yargı organları da uygulayabilecekler, bu da muafiyeti bir politika konusu olmaktan çıkarıp, daha ziyade iktisadi yönü ağır basan bir hukuki değerlendirmeye tabi tutan bir uygulamaya dönüştürecektir.

Bildirim, sadece birleşme ve devralmalar için sözkonusu olacak ve böylece Komisyon da yalnız izin başvurularına muhatap olup, bireysel muafiyet verme yükümlülüğü altında olmayacaktır.

1.7.5. Ulusal rekabet örgütleri ile mahkemeler açısından :

Doğrudan etkili muafiyet sistemine geçildiğinde, R.A. 87.madde çerçevesinde çıkarılacak bir Tüzük ile üye devlet mahkemeleri ve rekabet örgütleri de muafiyet usulünün uygulanmasında yetkili olacaklardır. Bu çerçevede ulusal rekabet örgütlerine de muafiyeti kaldırma yetkisi verilmelidir.

Ulusal rekabet örgütlerinde ve yargı organlarında bu yetkileri gereği gibi kullanabilecek yeterli nitelik ve nicelikte personel istihdam edilmelidir. Ulusal rekabet örgütleri bağımsız, tarafsız uzmanlardan oluşmalıdır. Rekabet örgütlerinin kararlarının zamanında ve gereği gibi bir yargısal denetime tabi olması gerekmektedir. Ayrıca yukarıdaki uygulamanın gereği gibi yürütülebilmesi için rekabet ihtisas mahkemelerinin oluşması, ulusal mahkemelerde yargıçların yanısıra ekonomistlerin ve/veya bu konuda uzmanlaşmış hukukçuların birliktelik yapması sağlanmalıdır.

Üye devlet ulusal makamları, hem ilgili piyasalara daha yakın olduklarından, hem şikayetçinin ulaşması daha kolay olacağından ve hem de soruşturmayı daha çabuk yürütecek kaynak ve araçlara sahip

olduklarından işletmelerin yöneleceği birinci durak konumuna getirilmelidir.

Merkeziyetçi yapıdan bu şekilde uzaklaşmak rekabet kurallarının yeknesak uygulanması ilkesi ile çatışır uygulamalar olması sonucuna yol açmamalıdır. Komisyon ve üye devlet rekabet örgütleri ve mahkemeleri arasında işbirliğinin sağlanması, Komisyonun alınan kararlardan haberdar edilmesi, kararların diğer Topluluk dillerinde de yayımlanmasının sağlanması gerekir. Bu çerçevede Komisyon ve üye ülke makamları arasında gizli bilgiler de dahil olmak üzere her türlü bilgi akışının sağlanması gerekir.

Bu çok başlılığın ortaya çıkarabileceği uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak için üye devlet rekabet örgütleri ve mahkemeleri rekabet kurallarını Komisyonun belirlediği rekabet politikası ve Topluluk mahkemeleri içtihatları yönünde istikrarlı uygulamaya özen göstermeleri gerekmektedir. Böylece AB rekabet hukukunun, ulusal rekabet örgütlerinin işbirliği ölçüsünde, üye devletler arası ticaretin etkilenmesi koşullarına bakılmaksızın uygulanması ve uzun vadede ulusal rekabet kurallarının yerini alması düşünülmektedir.

Bu yeni sistem içinde ulusal rekabet örgütleri kendilerini tüm üye devlet rekabet örgütleri ve Komisyonun oluşturduğu bir bütünün bir parçası gibi düşünmelidirler. Ulusal rekabet örgütleri arasında dosyaların birbirlerine gönderilmesini sağlayan sistemin oluşturulması suretiyle şikayetçinin yetkisizlik kararı ile karşılaşarak vakit kaybetmesi yerine, dosyaların rekabet örgütleri arasında birbirlerine gönderilebilmesinin sağlanması düşünülmektedir. Komisyonla üye devlet rekabet örgütleri arasında işbölümüne ilişkin kriterlerin belirlenmesi gerektiği düşünülmemekte ancak bu aşamada hukuken bağlayıcı kurallar konulması akılcı görünmemektedir.

Herhangi bir işletme birliği tarafından gerçekleştirilen ihlaller sözkonusu olduğunda para cezalarının tahsilindeki güçlüklerin aşılabilmesi için ilgili mevzuatta işletme birliği üyelerinin müşterek müteselsil sorumluluğunu sağlayacak şekilde değişiklik yapılması düşünülmektedir.

Elbette bu denli geniş kapsamlı bir reform tasarlanırken bu öngörülerin yol açtığı kaygılar da yok değildir. Örneğin bunların başında ulusal mahkemelerin muafiyet kurallarını uygulayabilirliği gelmektedir. Aslında bu tereddüte karşılık, R.A. 86.md.'nin uygulanmasına ilişkin olayların Topluluğun ilk yıllarından bu yana ulusal mahkemelerin görev

alanı içinde olduğu ve iktisadi yanının ağır basması nedeniyle R.A. 85(3). md.'nin uygulanmasından çok daha güç bir nitelik arz ettiği söylenmiştir.

Bu konudaki tereddütlerin, rekabet kurumlarının bir zorunlu birlikişi gibi çalışması sağlanarak ya da rekabet davalarında hakimle birlikte mahkeme heyetinde iktisatçıların da yer almasını sağlayarak aşılabileceği ya da hakimlerin meslek içi eğitiminde iktisat eğitimi almalarının ve rekabet ihtisas mahkemelerinin kurulmasının da ideal model olacağı belirtilmiştir. Elbette bu öneriler her ülkenin konuyla ilgili yasal mevzuatı çerçevesinde ayrıca tartışılmayı gerektirmektedir.

1.7.6. Hukukçuların yükümlülükleri açısından : Öngörülen bu yeni sistem firma danışmanları ve hukukçular açısından daha büyük bir sorumluluk getirmektedir. Topluluk kurallarına uyulması konusunda mevcut sisteme göre daha ayrıntılı bir analiz yapma gereği ortaya çıktığından, rekabet kurallarının ihlali konusunda müvekkillerini teşvik edici değil, caydırıcı olmaları gerekeceği için, hukukçuların mesleki etik kurallarının daha açık bir şekilde belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu hususun uygulanması ise büyük ölçüde baroların desteğine ihtiyaç göstermektedir.

-II-

DIKEY ANLAŞMALAR HAKKINDA REFORM

Bildiğimiz üzere, endüstrinin, ticaretin, iktisadi faaliyetin farklı aşamalarında faaliyet gösteren işletmeler arasında yapılan anlaşmalar dikey anlaşmalar olup, bu anlaşmalarda yer alan rekabet sınırlamalarına da dikey sınırlamalar denmektedir. Dikey anlaşmalar bir pazarın entegrasyonu, malların etkin dağılımı, tüketicinin de bundan yarar sağlaması hedeflerini gerçekleştirebileceği gibi rekabeti bozucu ve entegrasyonu önleyici nitelikte de olabilir.

1997 yılında dikey anlaşmalara ilişkin politikasını değiştirmek amacıyla bir çalışma başlatmış ve bu çalışma, 1999 yılının son aylarında, 17/62 ve 19/65 sayılı Tüzükte değişiklik yapan Tüzüklerle, dikey anlaşmalara ilişkin grup muafiyeti tüzüklerinin yerini alacak Grup Muafiyeti Tüzük Tasarısı hazırlanmıştır. Bu yeni yaklaşım, AB rekabet

hukukunda dikey anlaşmaların denetiminin hem esasına ve hem de usulüne ilişkin esaslı değişiklikler önermektedir. Aşağıda bu değişikliğe neden gerek duyulduğu ve bu değişiklikle hedeflenen amaçlar ana hatlarıyla belirtilmiştir². Komisyon bu çalışmaları yaptıktan sonra üreticilerden, dağıtıcılardan, bu politika değişikliğinden etkilenecek sanayii kollarını temsil eden kurum ve kuruluşlardan, tüketici birliklerinden, uzmanlardan ve akademisyenlerden görüşlerini istemiştir. Hazırladığı taslak metinlerde bu görüşlerden yararlanmıştır. Komisyonun dikey anlaşmalara ilişkin olarak hazırladığı çalışmaya 250'ye yakın görüş gelmiştir. Bu görüşlerden yarısından çoğu işletmeler açısından hukuki kesinlik sağlanmasına ilişkin olup, ulusal rekabet örgütleri ve akademisyenler rekabetin korunması amacına öncelik vermişlerdir.

Dikey Anlaşmalara İlişkin Reformunun Gerekçeleri:

Komisyonu dikey anlaşmalara ilişkin politikalarını gözden geçirmeye iten başlıca nedenleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

* AT'nun kuruluşunda asli hedef olan tek pazar amacına artık ulaşılmıştır.

* Grup Muafiyeti Tüzüklerinin yürürlük süresi 1999 yılı bitiminde sona ermektedir.

* Teknolojinin ve küreselleşmenin getirdiği yeniliklere paralel olarak dağıtım sistemlerindeki değişikliklerin dikey anlaşmalara yönelik politikaları etkileyecek niteliktedir

* Dikey sınırlamaların etkisinin gerçekçi olarak değerlendirilmesi ancak pazarın yapısının, yani marka-içi ve markalar arası rekabetin analiz edilmesi ile mümkündür.

Aslında bu değişikliğe neden olan en önemli etkenlerden biri mevcut sisteme çeşitli açılardan getirilen eleştiriler olmuştur.

Mevcut Usulün Eleştirilen Yönleri : AB rekabet hukukunda muafiyet sistemi, bireysel muafiyet için bildirim usulüne ve kategorik

² Green Paper on Vertical Restraints COM (96) 721.

olarak da bildirim gerektirmeyen grup muafiyeti usulüne dayanmaktadır. Dikey anlaşmalara ilişkin değişikliğin amaçları ancak mevcut sisteme çeşitli açılardan yöneltilen eleştirilerin ve bunların haklılığın incelenmesi ile mümkündür. Şu anda uygulanmakta olan muafiyet usulüne yöneltilen eleştirileri aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

1. Mevcut grup muafiyeti sisteminde, işletmeler arası bir anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanabilmesi, ancak ilgili grup muafiyeti tüzüğünde yer alan bütün koşulları sağlaması koşuluna bağlandığı için, bu durum işletmeler açısından gereğinden fazla formalist bir düzenleme oluşturmaktadır.

2. Bu durum, grup muafiyet tüzüklerinde belirlenmiş olan koşulların dışında hükümler içeren sözleşmeler bakımından her zaman bireysel muafiyet talebiyle Komisyona başvurulmasını zorunlu kılmaktadır.

3. Bu husus, işletmelerin sözleşmelerini düzenleyebilmeleri bakımından esnekliği tamamen ortadan kaldırmakta ve işletmeler açısından teknolojinin ve yeni birtakım satış politikalarının gerektirdiği yeni koşulları uygulayamamaları sonucunu doğurmaktadır.

4. Grup muafiyeti tüzükleri sadece yeniden satışa konu mallara uygulandığından, grup muafiyeti tüzüklerinde yer alan koşulları taşısa bile, konusu hizmetler olan anlaşmalar için grup muafiyeti olmadığından, bireysel muafiyet başvurusunda bulunmak gerekmektedir.

5. Dağıtım sistemleri arasında son derece önemli yer tutan seçici dağıtım anlaşmalarının muaf olup olmaması çoğu kez Komisyonun bireysel muafiyet kararlarına konu olmakta ve bu durumda böyle bir dağıtım modeli uygulayacak işletmeler açısından bir hukuki belirsizlik sözkonusu olmakta, bu hukuki belirsizliğin giderilmesi Adalet Divanı içtihatlarına bağlı olmaktadır.

6. Grup muafiyetleri sadece nihai kullanıcı/tüketiciye satılacak mallar bakımından sözkonusu olduğundan, ara mallarının dağıtımına ilişkin anlaşmalar grup muafiyetinden yararlanamamakta, bunlar için de bireysel muafiyet talebiyle Komisyona başvurmak gerekmektedir.

7. Anlaşmalarını formalist yaklaşımın benimsendiği bu sisteme uygun hale getirme zorunluluğu, özellikle pazar gücü olmayan orta büyüklükteki işletmeler açısından ek külfetler getirmektedir.

8. Bir anlaşmanın grup muafiyetinden yaralanabilmesi sadece o anlaşmanın metni üzerinde yapılan incelemeye dayandığı için, rekabet hukukunu, piyasa verilerinden ve gerçeklerinden uzaklaştırmakta ve aslında rekabeti bozmayan ya da birtakım olumlu etkileri olan anlaşmalar iktisadi analizden yoksun ve piyasa üzerindeki etkileri araştırılmaksızın muaf tutulmaktadır. Oysa muafiyet sisteminin özünde sözkonusu anlaşmanın piyasaya ve rekabete etkilerinin değerlendirilmesi vardır.

9. Mevcut sistemde dikey anlaşmaların olumlu sonuçlarının ön plana çıkarılarak bir sonuca varılması gözardı edilmekte, değerlendirme esasa ilişkin olmayıp, şekil ön plana çıkarılmaktadır. İktisadi analiz yapılmadığı için aslında grup muafiyeti tebliğine uygun yapılmış ve dolayısıyla R.A. 85/1.md.'deki yasaklamadan muaf olan bir anlaşmanın, aslında rekabeti sınırlandırıyor olma olasılığı yüksektir. Buna rağmen bugünkü grup muafiyeti uygulamasında pazar gücü ne olursa olsun ilgili tüzüğe uygun anlaşma yapıldığı takdirde bu anlaşma R.A. 85/1.md.'den muaf olacaktır. Bu esnek ve ekonomik analizi esas alan yeni düzenlemede işletmelerin muafiyet tüzüğünden yararlanabilmeleri esas olarak markalar arası rekabetin derecesine ve işletmelerin pazar güçlerine bağlanmaktadır.

10. Bu değişimi *per se* hukuka aykırılık ile makul olma ölçütü (*rule of reason*) ile ilişkilendirmek mümkündür. Zira burada Komisyon aslında *per se* rekabet ihlali olarak değerlendirdiği bir kısım sınırlamaları artık makul olma ölçütü (*rule of reason*) çerçevesinde değerlendirmeye yönelmiştir. Bu anlamda AB rekabet hukuku, bir ölçüde Amerikan rekabet hukukuna yaklaşmaktadır. Burada R.A. 85/1.md. ile 85/3.md.'ye ilişkin değerlendirmelerde aynı temellere dayanan bir iktisadi analizin yapılması gerektiğine ve dikey sınırlamaları baştan yasaklamak yerine piyasadaki etkilerini gözönüne alarak bir denetime tabi tutmanın, piyasanın işlerliği açısından daha esnek ve yukarıda mevcut sistemin aksayan yönlerini de telafi etmeye yönelik olduğu düşünülmektedir.

11. Grup muafiyet sisteminde ortaya çıkan ve yukarıda kısaca belirtilen aksaklıklar, Komisyonun iş yükünü arttırmakta ve bu nedenle Komisyon, önemli rekabet ihlallerine yönelerek kaynaklarını bu yönde kullanmak yerine, işletmelere gereksiz bir bürokrasi yarattığı ve işletmeler için emek, zaman ve para kaybına neden olduğu iddiası ile karşı karşıya kalmaktadır.

12. AB rekabet hukukunun birincil hedeflerinden olan malların serbestçe dolaştığı, sınırlardan arındırılmış bir iç pazar oluşması hayali, bugün büyük ölçüde gerçekleşmiş, artık Avrupa'daki işletmelerin dünya pazarları ile rekabet edebilirlikleri ve sağlamaya yönelik koşullar da rekabet politikasının bir parçası olmuştur. Yukarıda kısaca özetlenen bu nedenlerle Komisyon, ayrı ayrı dikey anlaşma türlerini ayrı grup muafiyeti tüzüklerinde düzenlemek yerine, dikey anlaşmaları bütün sektörleri, malların yanısıra hizmetleri ve ara mallarını da kapsayacak şekilde tek bir grup muafiyet tüzüğü kapsamında düzenleme yoluna gitmektedir. Önceki grup muafiyet tüzüklerinden farklı olarak bu genel düzenlemede, işletmelerin grup muafiyetinden yararlanabilmeleri için sadece olumsuz koşulların neler olduğu sayılmış (kara liste), bunun dışındaki hallere ilişkin olarak bir serbesti sağlanmıştır. Bir başka deyişle, Komisyon burada, anlaşmaların, ilgili tüzükte öngörülen ve piyasada rekabeti bozacağı kuvvetle muhtemel olan bir kısım koşulları içermemesi şartına bağlı olarak muaf olmasını öngörmüştür. Bu değişiklikte Komisyon, anlaşma hükümlerinin sadece hükmün lafzına dayalı olarak değerlendirilmesinden, bir anlaşmanın rekabet üzerindeki iktisadi etkilerinin analiz edilmesi suretiyle bir değerlendirme yapılmasına yönelmiştir. Bu düzenlemede, pazar gücü olmayan işletmelerin yaptıkları anlaşmalarda yer alan dikey kısıtlamaların, rekabeti bozmayacağı, aksine rekabet üzerinde olumlu etkileri olacağı temel yaklaşımdır.

Bugün üzerinde görüş birliğine varılmış olan husus, bir dikey anlaşmanın rekabet üzerindeki etkilerinin saptanabilmesinin ancak ve öncelikle pazar yapısının tespitine bağlı olduğudur. Gerçekten de iktisadi bir analiz yapıldığında bir dikey anlaşmanın sözkonusu olduğu bir pazarda, piyasa yoğunluğunun düşük olması, ilgili işletmenin pazar payının düşük olması, pazara giriş engelleri olmaması ve teknolojinin hızlı gelişmesi gibi unsurlar olduğu takdirde, bu dikey anlaşmanın rekabeti bozucu etkilerinden söz etme olasılığı düşük olacaktır.

Komisyon, dikey anlaşmalara ilişkin olarak yaptığı çalışmalarını, hazırlamış olduğu 10 Haziran 1999 tarihli 19/65 sayılı Komisyon Tüzüğünde değişiklik öngören Tüzükle³, 17/63 sayılı Tüzükte değişiklik öngören Tüzüğü⁴ çıkarmak suretiyle burada tartışılan hususları AB kaynakları arasına aktarmıştır.

19/65 sayılı Tüzükte değişiklik öngören Tüzükle, Komisyona dikey anlaşmalara ilişkin bir genel grup muafiyeti tüzüğü çıkarma yetkisi verilmektedir. Bu yetki Tüzüğünde öngörülen en önemli değişikliklerden biri de üye devlet rekabet örgütlerine re'sen ya da Komisyonun veya meşru bir menfaati olan kimselerin talebi üzerine muafiyetin öngördüğü yasal korumayı kaldırma yani muafiyeti kaldırma yetkisinin verilmiş olmasıdır. Bu da yukarıda daha önce belirtilen Komisyon merkezli yapının sona erdirilmesi amacıyla hizmet eder bir değişikliktir.

Komisyon, 17/62 sayılı Tüzükte yaptığı değişiklikle dikey anlaşmalara yönelik olarak bildirim yükümlülüğünü kaldırmaktadır⁵. 17 sayılı Tüzüğe göre muafiyet, en erken bildirim yapıldığı günden itibaren geçerli olup, bildirim yapılmadan öncesinde geçerli değildir. Öngörülen değişiklikle anlaşmalar ilgili grup muafiyeti tüzüğüne uygun olmak koşuluyla, yapıldıkları günden itibaren muafiyetten yararlanabileceklerdir.

Ayrıca 17/62 sayılı Tüzüğün öngördüğü usul, AB rekabet hukuku sisteminin Komisyon odaklı merkeziyetçi yapısının değişmesinde engel oluşturmaktadır. Zira 9/1.md.'de Komisyonun muafiyet konusunda münhasır yetkili olacağı belirtilmiştir. Komisyona bu şekilde münhasır yetkiler tanınmasının bugün eleştirilere hedef olan çeşitli sonuçları vardır. Bu usul, ulusal rekabet örgütlerinin bir anlaşmanın olumlu etkilerini dahi olsa araştırma imkanını ortadan kaldırmakta, Brüksel odaklı merkezi bir yapı ağırlık kazanmaktadır.

Yukarıdaki değerlendirmelerin ve yapılan Tüzük değişikliklerinin ışığında Komisyon dikey anlaşma ve uyumlu eylem kategorilerine R.A.

³ 1215/1999 sayılı Konsey Tüzüğü, 15 June 1999 tarih ve L148/1 sayılı Topluluk Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır.

⁴ 1216/1999 sayılı Konsey Tüzüğü, 15 June 1999 tarih ve L148/1 sayılı Topluluk Resmi Gazetesinde yayımlanmıştır.

⁵ 1216/1999 sayılı Konsey Tüzüğü, 1.md. 17/62 sayılı Tüzüğün 4/2.md.'sini değiştirmektedir.

85/3.md.'nin uygulanması hakkında bir grup muafiyet tüzüğü hazırlamıştır. Bu Tüzük 1 Haziran 2000'de yürürlüğe girecek ve bir değişiklik olmadığı takdirde 10 yıl süreyle yürürlükte olacaktır.

Bu Tüzüğün başlı başına ayrı bir konferans konusu olabileceği görüşündeyim. Hem bu nedenle ve hem de süreyi gözönüne alarak, bu tüzüğün sadece bugünkü konumuz açısından önemli gördüğüm bazı noktaları üzerinde durmak istiyorum.

* Tekelden Dağıtım, Tekelden Satın Alma ve Franchise Anlaşmalarına ilişkin grup muafiyet tüzükleri, bu Tüzüğün yürürlüğe girmesine kadar uygulanacaktır. Ayrıca Tüzük, yukarıda belirtilen grup muafiyet tebliğlerine uygun olarak akdedilmiş anlaşmalar bakımından da Haziran 2000 ile Ocak 2001 arasında bir geçiş dönemi öngörmüş ve bu süre içinde R.A. 85/1.md.'nin uygulanmayacağını belirtmiştir.

* İlk kez bu Tüzükte, bu güne kadar Komisyon kararları ve Adalet Divanı içtihatları çerçevesinde ve öğretilerde tanımlanmış olan dikey anlaşmaların tanımına yer verilmiştir.

* Önceki Tüzüklerin aksine bu düzenlemede sadece grup muafiyetin yararlanamayacak sınırlamaların (kara liste) neler olduğu sayılmıştır. Böylece yukarıda belirtilen "dar kalıplı ceket" eleştirisinin bertaraf edilmesi, işletmeler büyük ölçüde serbesti tanınması hedeflenmiştir.

* Tüzükte bir pazar payı esası benimsenmiş ve sağlayıcının ve yavru işletmelerinin pazar payının %30'u aşmadığı hallerde bir anlamda R.A. 85/1.md.'ye uygunluk karinesi öngörülmüştür. Münhasır satış yükümlülüğünün olduğu anlaşmalarda ise %30'luk pazar payı bu kez alıcı açısından incelenmelidir.

* Komisyon yeni düzenlemede fiyata ilişkin sınırlamalarla fiyata ilişkin olmayan sınırlamaları iki ayrı grupta ele almıştır.

* Bu çerçevede Komisyonun sıcak bakmadığı, bir başka ifadeyle esnetmediği görüşü, yeniden fiyat belirlenmesine (resale price maintenance) ilişkin sınırlamalarla, mutlak bölgesel koruma getiren sınırlamalardır. Yeniden satış fiyatının belirlenmesi bunun ancak azami

satış fiyatı veya gerçekten tavsiye fiyat olması koşuluyla hoşgörülmekte ve muafiyet kapsamında değerlendirilmektedir.

* Bunun dışında, Amerikan rekabet hukukunda olduğu gibi, fiyat dışı sınırlamaların (*non-price restraints*) her somut olayda o olayın koşulları ve makul olma ölçütü çerçevesinde değerlendirilmesi görüşü hakim olmaktadır. Bu ise pazarın yapısına ve potansiyel rekabet olasılığına ilişkin birtakım iktisadi analizler sonucunda sözkonusu anlaşmanın rekabete etkilerini ortaya koymakla mümkün olacaktır.

* Komisyonun yanısıra, ilgili pazarın ayrı bir coğrafi pazar oluşturduğu hallerde üye devlet rekabet örgütlerinin de ilgili işletmelerin grup muafiyetinden yararlanmasına son verme, muafiyeti kaldırma yetkileri vardır.

* Tüzük, burada yer alan hükümlerin değerlendirilmesine ve yorumlanmasına ilişkin olarak büyük ölçüde birleşme ve devralmalara ilişkin 4064/89 sayılı Tüzük ve hakim durumun kötüye kullanılmasına ilişkin incelemelerde gözönüne alınan ilgili pazar, pazar payı, bağlı işletme gibi kavramları esas almaktadır. Böylece R.A. 85.md., 86.md. ve birleşme ve devralmaların incelenmesine paralel olarak iktisadi yönü ağır basan inceleme kıstaslarına tabi olmaktadır.

Topluluğun 40 yıldır uygulamakta olduğu sistemde esaslı değişiklikler öngören bu düzenlemelerin, AB'nin amaçladığı hedeflere ulaşabilmesini sağlayıp sağlamayacağına çok kısa bir süre içinde birlikte tanık olacağız. 4054 sayılı Rekabet Kanunu da AB rekabet kuralları model alınarak hazırlandığı ve rekabet hukukunun uygulanmasında da büyük ölçüde yönlendirici işlevi haiz olduğundan, bu değişimin Türk rekabet hukukunu da etkilemesi muhtemeldir.

Ancak kanımca üzerinde tartışılması gereken, böyle bir somut etkinin tartışılmasından önce, Topluluktaki bu değişimin gerekçelerinin ve uygulanmaya başladıktan sonra ortaya çıkacak olan olumlu ve olumsuz yanlarının, Türk rekabet hukuku ve uygulamaları açısından da geçerli olup olmadığının bu aşamada veya ileriye dönük olarak özenle değerlendirilmesidir.

Beni ilgi ve sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Oturum Başkanı- Oturumumuzun soru-cevap bölümüne geçiyoruz. Her zaman olduğu gibi uyarıda yarar görüyorum, konuşmak isteyen arkadaşlar konuşmaya başlamadan önce kendilerini tanıtınsınlar, kayıtlara geçecek.

Cenk GÜLERGÜN- Rekabet Uzman Yardımcısı. Dikey anlaşmalarla ilgili belirlenen yüzde 30'luk eşğin yanılmıyorsa, yüzde 30'a kadar grup muafiyeti tüzüğünden yararlanabilecek şekilde belirlendi. Bu yüzde 30'luk eşik yine yanılmıyorsa, önceden yüzde 35-40 seviyelerinde tartışılıyordu. Bu benim için biraz daha anlamlıydı, çünkü komisyonun yüzde 40'luk pazar payıyla hakim durumu ilişkilendirmesi söz konusuydu. Bu noktada yüzde 30'luk pazar payı neye göre belirlendi, acaba burada yine hakim durum unsuru göz önünde bulunduruldu mu, teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Ben teşekkür ediyorum. Cenk GÜLERGÜN'ün sorduğu soruya ilişkin olarak kahve arasında bir başka arkadaşımız beni uyardı; "*hocam %30'la %40 arasındaydı, siz % 30*" dediniz diye. Aslında haklısınız, çünkü "Green Paper" da böyle bir asgarî ve azamî sınır diyebileceğimiz bir ölçüt tartışılmıştı. Ama elimde Tüzük Tasarısının metni var, metinde yüzde 30 diye geçiyor.

Eşikler konusuna bizim Kanundan örnek vererek sorunuza dönmek istiyorum. Biz de Rekabet Kanununun yürürlüğe girmesinden hemen sonra, tebliğler üzerinde çalışırken birleşme ve devralmalarda, % 25'lik eşği ve ciro eşğini belirlerken belirli rakamlar tartışılmış ve konulmuştu. Sonra neden %30, 40 değil de %25 olduğu sorulmuştu? Aslında burada bizi bu rakama ulaştıran ayrıntılı bir iktisadi analiz yapılmamıştı çünkü %25 derken biz Topluluktaki eşği esas almıştık.

Toplulukta neden %30 derseniz burada %30 olarak belirlenmiş, aslında %30-40 arası denmesi mümkün olabilirdi, zira bu da seçeneklerden biri olarak tartışılmış. Dolayısıyla neden asgarî ve azamî oranlardan vazgeçilerek, %30'a karar verilmiş derseniz, zannedirim yine hakim durumla ilişkilendirilmesi söz konusu ve belki daha da önemlisi işletmeler açısından belirliliği sağlayabilmek için tek bir oran öngörülmüş olabilir diye düşünüyorum. Ama doğrusu neden %40 değil de, %30 ise sorunuz, doğrusu bunun yanıtını ben de bilmiyorum.

Doç. Dr. Nurkut İNAN - Efendim bir hoca için varılabilecek en keyifli aşama, öğrencisinden bir şeyler öğrenmeye başlamasıdır. Ben aslında Gamze'den bir süredir öğrenmeye başladım ama, bunu ilk kez bir topluluk huzurunda söylemek fırsatını buldum.

Bu Beyaz Kitap'ın önemi çok büyük tabî ve Beyaz Kitap'ın başında temel başlangıç noktası; rekabet hukukunun Avrupa Topluluğunda 40 yıldan beri uygulanıyor olması, bir reform ihtiyacı.

Beyaz Kitap'daki yaklaşımların Türkiye uygulanması için bu hususu göz önünde tutmak lâzım, Türkiye'de 40 yıldan beri uygulanmıyor. Ama Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki temel birtakım önemli farkları göz önünde tutacak olursak, Beyaz Kitap da Türk rekabet hukukunun uygulamasının yararlanabileceği çok şeyler var. Beyaz Kitap ne diyor; "biz ilk rekabet hukuku uygulamalarında tek pazar değildik, tek pazar aşamasına geldik, malların serbest dolaşması meselesi halledildi, artık başka gözle bakmalıyız."

Bunlar Türkiye'de başlangıcından beri var, Türkiye zaten tek pazar, mallar Türkiye içinde serbestçe dolaşabiliyor. Onun için onların tek pazara ulaştıktan sonraki aşamalarını biz Türkiye'de hemen uygulamaya koyabiliriz, dışa karşı rekabeti güçlendirmek açısından. Bu nedenle Türkiye bakımından bence önemli olan, rekabet hukuku uygulamasının yeni olduğu da göz önünde tutulacak olursa, bilgilendirme çok önemli, sektörel araştırma çok önemli, ihtisaslaşmış kurullar, işte Rekabet Kurumu bir tanesi ve mahkemeler çok önemli. Danıştay'ın da bu konuda ihtisaslaşmış bir dairesinin olması belki çok büyük katkıda bulunacak.

... dikey anlaşmalar son derecede önemli bir konu, Türkiye için belki de çabukluğu genel reformdan daha da önemli bir konu, bunun ayrı bir toplantıda tamamen bağımsız olarak ele alınması bence çok yararlı olacak, bu birkaç düzeyde yapılabilir.

Perşembe Konferansları içinde de ele alınabilir, Rekabet Kurumunun düzenleyeceği değişik, İngilizce terimler kullanıyorum kusura bakmayın, Work Shop'larda ele alınabilir vesaire, ama çok önemli olduğu muhakkak.

Benim dikey anlaşmalarında ilgilendiren, genel de dağıtım anlaşmalarıyla ilgili bir tane genel sorum var, bu sorunun cevabının da olmadığını üç aşağı, beş yukarı biliyorum. Ama tartışmaya açmaya değer bir soru olarak görüyorum, soru çok basit; acaba piyasaya hakim durumda olan bir teşebbüs, dağıtım ağı kurabilir mi, kuramaz mı? Çünkü, dağıtım

ağı kurmak için grup muafiyeti tüzüğünden yararlanıyor bütün işletmeler, hâlbuki grup muafiyeti tüzüklerimizde, tebliğlerimizde hem bizim, hem Avrupa'daki tüzüklerde 86'ncı kapsamına girenlerin bu tüzükten yararlanamayacakları söz konusu.

86'ncı maddenin ihlali halinde bireysel muafiyet verilmesi de mümkün değil, grup muafiyeti tüzüğü niye çıkar? Rekabeti bozucu bazı anlaşmaların muaf tutulması, eğer biz rekabeti bozucu her hali, hakim durumun kötüye kullanılması olarak düşünürsek ve o zamanda hakim durumda olan bir firmanın hiçbir zaman dağıtım ağı kuramayacağı sonucuna varıyoruz, bu da ticari hayatın gerekleri kabul edilebilir bir şey değil, öyleyse bir kıstas bulmalıyız. Hangi koşullarda, ne için ve nasıl dağıtım ağı kuracak? Bunun tartışılması gerekli, şunu söyleyerek sözlerimi biteriyim: Bu sorunun cevabını Avrupa rekabet hukukunda da bulamadık. Yani ne mahkeme kararlarına yansımış bir durum var, ne öğretiler genel olarak tartışılmış, bir tek yazar diyor ki; onlar grup muafiyetinden yararlanamazlar, bireysel muafiyet verilir. Bu da sisteme aykırı, hiçbir bireysel muafiyet 86'ncı maddeye verilmez, bunun tartışılması gerektiği kanısındayım.

Teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Hocam öncelikle hakkımda söyledikleriniz için çok teşekkür ederim. Bu sunuştan önce tartışmıştık, zaman zaman da bu konuyu hocamla tartışıyoruz. Sizlerle de paylaşmak için burada tekrar etmek yararlı olabilir. Belki sorunuzu sorduğunuz andakinden daha farklı bir noktada olmayacağız ama benim kişisel görüşüm; elbette ki hakim durumda olan bir işletmenin de, ticari hayatın akışı içinde, muafiyet için öngörülen koşulları taşıması halinde dağıtım ağını kurabilmesi gerekir. Mevcut sistemde, biz bunu tebliğler üzerinde tartışmıştık, yani grup muafiyeti tebliğlerinin lafzından bu mümkün değilmiş gibi görülüyor.

Dikey anlaşmalara ilişkin yapılan değişikliklerde ise, belki söyleyeceklerimin bir ölçüde tartışmayı başka bir boyuta taşıyacak noktası var; yeni düzenlemede olmaması gereken sınırlamalar nelerdir? Bunlara bakarsak hakim durumda olsa bile bir işletme, olmaması gereken o iki sınırlamayı koymadığı sürece anlaşmalarına, yani; fiyat tespit etmediği, mutlak bölgesel koruma yükümlülüğü getirmediği sürece muafiyetten yararlanma karine olarak kabul edildiği için muafiyetten

yararlanabilecektir, ama uygulamada bence böyle bir durum ortaya çıktığında Komisyon veya ulusal rekabet örgütleri bireysel muafiyet olup olamayacağını tartışmak durumunda kalacaklardır pazar payının yüksek olması nedeniyle, çünkü hakim durumda bir işletmeden bahsediyorsak pazar payının %30'un üstünde olabileceğinden bahsediyoruz. Benim aklıma gelen formül buydu hocamla tartışırken, yeni taslak çerçevesinde piyasanın durumuna göre bireysel muafiyetin tartışılabilirliğini düşünüyorum.

Oturum Başkanı- Bu meseleye devam edelim mi, yoksa yeni sorular mı alalım?

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Aslında bu konuda çalışıp, henüz yurtdışından gelmiş arkadaşlarımız var, onların da görüşlerini almak iyi olabilir. Her ne kadar ben bu konuyu anlattıysam da bu konunun uzmanları var aramızda, onların da söyleyecekleri olur diye düşünmüştüm.

Yaşar TEKDEMİR- 86'ncı maddenin yasakladığı hakim durumun kötüye kullanılması, yani 86'ncı madde hakim durumda olmayı yasaklamıyor. Bu durumda, hakim durumda olan bir firmanın dikey anlaşma yapmasının veya yaptığı dikey anlaşmanın bireysel muafiyet almasının neden engellenmesini gerektiğini ben pek anlayamadım. O madde de yasaklanan hakim durumun kötüye kullanılması, bir firma hakim durumda olsa bile, faaliyetini sürdürebilmesi için bir dağıtım ağına ihtiyaç duyuyorsa ve bu gerekliyse, bu durumda yapmış olduğu anlaşmaların bireysel muafiyet alması gerekir.

Oturum Başkanı- İzninizle hocam ben de görüşlerimi söyleyebilir miyim? Şimdi Yaşar'ın sorusundan şunu anladım: Biz 4'üncü maddeye aykırı bazı uygulamalar, 5'inci maddedeki koşulları karşılama kaydıyla muafiyet tanıyoruz ya da bu tür anlaşmalar grup olarak muaf tutuyoruz. Oysa burada 6'ncı maddenin uygulanması söz konusu, o nedenle 6'ncı maddenin uygulanması halinde de 6'ncı maddeye yönelik muafiyet tanınmaz diye anladım Bıraktığınız noktadan devam etmek istiyorum. Burada ortada bir anlaşma söz konusudur, anlaşmanın taraflarından bir tanesi hakim durumdadır. Yaşar'ın söylediğinden onu anladım ona katılıyorum, hakim durumun istismarıyla karşı karşıya değiliz.

Dolayısıyla, hakim durumun istismarı söz konusu olabilecek bir eylem ya da işleme muafiyet tanıyor değiliz. Ortada yine bir anlaşmaya muafiyet tanıyoruz. Tek farkı ne: Anlaşmanın taraflarından bir tanesinin hakim durumda olması veya daha uç noktaya gidelim, tekel durumunda olmasıdır. Tebliğin ilgili hükmü, bu tebliğ hükümlerine göre tanınmış muafiyet, kanunun 6'ncı maddesinin uygulanmasını engellemez diyor. Dolayısıyla siz bu anlaşmaya, taraflardan birinin hakim durumda olduğu anlaşmaya muafiyet tanırsınız, ama bu hükme dayanarak, sizin muafiyet tanıdığınız anlaşma nedeniyle veya başka bir eylemi nedeniyle hakim durumu istismar ederse, 6'ncı maddeyi uygularsınız.

Buyurun hocam.

Doç. Dr. Nurkut İNAN- Arkadaşımızın yaklaşımı benim kafamda tasarladığım, ama henüz kendi kendime tatmin etmediğim çözüm yoluna uygun bir çözüm yolu. Ama, teorik sıkıntımı açıklamak isterim. Grup muafiyeti tüzüğü demek, ne demek? Belirli bir anlaşmada rekabeti bozan unsurlar var, ama biz başka ekonomik yararlar nedeniyle buna muafiyet tanıyoruz. Diyoruz ki; sen rekabeti bozuyorsun ama ben buna göz yumuyorum, bu çok açık, bu işi bir yana bırakalım.

Gelelim 86'ncı maddenin yorumuna, hakim durumun kötüye kullanılması ne demek? Eğer şimdiye kadar öğretilde kabul edildiği gibi, genel olarak söylendiği gibi, hakim durumun kötüye kullanılması ikiye ayrılır biliyorsunuz, rekabeti bozucu olanlar, sömürücü olanlar, rekabeti bozmadığı halde sömürücü olanlar.

Bunları bir yana bırakalım, rekabeti bozucu olanlar ne demek? Şu sonuç çıkıyor: Rekabeti bozan her hâl kötüye kullanma demektir, buraya kadar geldik mi, biz grup muafiyetinde rekabeti bozan bir hâle muafiyet verince 86'ncı maddede kötüye kullanmaya da muafiyet vermiş oluyoruz. Beni rahatsız eden bu, teorik düzeyde çözüm yolu şu: Hayır diyeceğiz, hakim durumun kötüye kullanılmasında ölçüler farklıdır, bu ölçünün ne olduğunu da bilmiyorum henüz, ölçüler farklıdır. Bazı rekabeti bozan haller, rekabeti kötüye kullanma olmaz, o zaman rahatladık.

Bana sorarsanız, hangi rekabeti bozucu haller kötüye kullanma değildir, cevabım yok. Beni rahatsız eden husus bu, arkadaşımızın sorusuna da aynı zamanda cevap vermiş oluyorum. 86'ncı maddede neden bireysel muafiyet verebiliriz, mümkün değil. Bir anlaşmaya veriyoruz bireysel muafiyeti, ama rekabeti bozan bir hususa veriyoruz.

Rekabeti bozan bütün hususlar kötüye kullanmadır deyince öyle diyeceğiz, problem buradan doğuyor.

Teşekkür ederim.

Gökşin KEKEVİ- Rekabet Uzman Yardımcısı. Benim az önceki tartışmaya ilişkin söylemek istediğim bir husus var; bu “Green Paper”da, yani dikey sınırlamalar üzerine Yeşil Kitap da şöyle bir ifade geçtiğini hatırlıyorum: “Tetra Pak Case”ine bir gönderme yapılıyor ve burada deniliyor ki; tetrafı grup muafiyeti tebliğinden yararlanarak dikey anlaşmalar yapıyor. Fakat bu anlaşmalara muafiyet verilmiyor ve tetrafıya bu yaptığı anlaşmalardan dolayı ceza veriliyor ve şu söyleniyor: “Sen hakim durumda olduğun için grup muafiyetinden yararlanamazsın. Ama eğer bu anlaşmaları bize gönderip, bireysel muafiyet almış olsaydın o zaman bundan yararlanabilirdin” şeklinde bir açıklama getiriliyor. Benim bu tartışmaya ilişkin olarak söylemek istediğim birinci husus bu.

İkinci husus şu: Grup muafiyeti tebliğinde yer alan her husus rekabeti otomatikman sınırladığı için konulmuş değil. Topluluk uygulamalarına baktığımız zaman bile, örneğin satış şartlarındaki uygulamalar çoğunlukla rekabeti sınırlamadığından bahsediliyor. Bunlar için söylenen şey şu: Ancak rekabeti sınırlayıcı şekilde uygulanırsa bunlar, rekabeti kısıtlayıcı eylemdir deniyor.

Dolayısıyla hakim durumdaki bir firma, grup muafiyeti tekniğindeki kimi davranışları yapabilir, bu rekabetin sınırlanması anlamına gelmez her zaman için, ben bunu belirtmek istiyordum. Bu tartışmaya katkıda bulunmak için.

Lerzan KAYIHAN- Hocam aslında benim birkaç tane sorum var. Geçen sene bunları tartışırken benim kafamı hep karıştıran ve kesin çözümlere ulaşamadık. Bir tek şeyi söylemek istiyorum öncelikle; bu yüzde 30’luk eşik benim de çok kafamı karıştırmıştı, ilk Yeşil Kitap da iki tane eşikten bahsediliyordu. Yüzde 30 ile yüzde 40 arasındakilere daha olumlu bakılsın, ondan sonrakiler bireysel muafiyet kapsamında değerlendirilsin diye.

Ben bu soruyu Komisyonunda bir beye yönelttiğimde bana verdiği cevap; bu iki eşik piyasa açısından daha da büyük problem yaratacağı, onun için hukukî çerçevede bir kesinlik kazanması için, sizinde demin bahsettiğiniz gibi, tek bir eşik kabul edilmesinin Komisyonun bu yönde

bir fikri olduğunu söylemişti. Ama onlar bile kesin net bir cevap vermemişti, neden yüzde 30 olduğuna. Benim en çok kafamı karıştıran şeylerden birisi, bu dikey anlaşmalara hep hukuk da bakıyoruz. Komisyonun ilk uygulamaları başladığı günden, bugüne kadar baktığımızda hep üye ülkeler arasındaki ticaretin engellenmesi deniliyor. Benim kafamı karıştıran şey şu: Biz Avrupa Birliğine, bir Gümrük Birliğine girdik, belki sayın hocamın söylediği gibi Türkiye içinde tek bir pazarız, ama biz artık bir olgunluk seviyesinde onları yakalama yönündeyiz. Bu dikey anlaşmalar nereye kadar ulusal bazda bir kıstas, onu kıstası nasıl ayırabilir bu ulusal bazda. Dikey anlaşmalar ulusal rekabet hakları açısından nereye kadar önemli olmalıdır veya hangi çerçevede bunları değerlendirmeliyiz?

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Önce %30'a ilişkin olarak bir şey söylemek istiyorum; biliyorsunuz işletmenin mutlak pazar payı tek başına belirleyici değil. Çünkü o zaman %30'la hakim durumda olabilir, olmayabilir veya %40'la hakim durumda olabilir, olmayabilir. Dolayısıyla burada sistemin öngördüğü şu: %30'u bir eşik olarak belirlemiş, ama onun üstünde her zaman pazarın yapısına bakarım diyor. Yani rakiplerinin sayısına, onların pazar paylarına, marka içi rekabetin, markalar arası rekabetin olup olmadığına bakılıyor; dolayısıyla daha önce de belirttiğim gibi bu %30'un kesinliği sağlamak amacıyla konulduğunu düşünüyorum. Lerzan sorusunu yöneltirken aklıma geldi. "Green Paper" üzerine bir follow-up döküman, yani; sektörden, işletme birliklerinden, üniversitelerden, akademisyenlerden gelen görüşlerin yansıtıldığı bir follow-up hazırlandı, bunun da Türkçe'ye çevirisinin çalışmalarının yapıldığı haberini aldım.

Ben açığı elimde artık Komisyonun Tüzük Tasarısı olduğu için follow-up dökümana şöyle bir baktım. Çünkü orada yansıtılan görüşlerin göz önüne alınarak hazırlandığı ve yürürlüğe girmek üzere olan bir metin vardı elimde. Şimdi düşünüyorum belki follow-up'da yer alan görüşlerden, neden %30 olmuş, neden %30-40 aralığından vazgeçilmiş buna ilişkin birşeyler bulunabilir.

Sorunun ikinci kısmında üye devletler arası ticaretin etkilenmesi, Türkiye'nin üniter yapıda olması, bu değişikliklerin Türkiye açısından tartışılmasının gerekip gerekmediğine ilişkin olarak ben yine konuşmamın en başında belirtmiştim. Biz bunu bir model olarak alabilir miyiz, almalı

miyiz ya da alacaksak nasıl değerlendirmemiz gerekir, sorusuna ben bu çalışmayı yaptıktan sonra şöyle bir değerlendirme yaptım: Aslında Komisyon bu çalışmayı yaparken birbirinden farklı seçenekleri, çözüm önerilerini tartışmış. Hatırlarsanız dedim ki konuşmamda, iki ana model üzerinde tartışılmış. Bir tanesi mevcut sistemi iyileştirmek, yani bildirim yükümlülüğünü korumak, diğeri de bildirim yükümlülüğünü kaldırmak ve Komisyon çok eleştirilen merkeziyetçi yapının değiştirilmesi için ikinci seçeneği benimsemiş.

Bence Türkiye’de rekabet hukukunun gelişimi açısından, dikey anlaşmalara, bu değişikliği ne kadar yansıtabiliriz kendi sistemimize, bunu yansıtabilmek açısından işte Komisyonun artık gerilerde bıraktığı diğer seçenekleri de tartışmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Meselâ onlardan biri bildirim yükümlülüğünü korumak, ama bireysel muafiyet verilmesinde “rule of reason”a ağırlık vermek. Bence Rekabet Kurumunun bulunduğu aşama, Rekabet Kurulunun kaynakları, Türkiye’de rekabet hukukunun yeniliği yani kısacası konuşmamın başında size, Topluluğun dünü ve bugünü diye yaptığım değerlendirmeye paralel olarak aslında Rekabet Kurumu ve Rekabet Hukuku hangi noktada bunu iyi değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum. Örnek alınabilir, ama sadece bu şekilde dikey bildirim yükümlülüğü kaldırılınsın, dikey anlaşmalar açısından aynı sistem bize de alınsın gibi bir görüşü savunmuyorum ben. Diğer önerileri de tartışarak onların gerekçeleri bizim için ne kadar uygun, diğer önerilerin de tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Üye devletler açısından, üye devletlerde dikey anlaşmalar elbette ki çok önemli, ama hep vurgulanan, reformun her bölümünde tekrar tekrar gündeme getirilen bir husus var, o da şu: Artık bundan sonraki yıllarda, 2010’lu yıllarda belki de, çünkü Tüzük Tasarısında yürürlük süresinin sonu olarak 2010 belirtilmiş, üye devletler arası ticaretin etkilenmesi gibi bir kriter kalmayacak, dikkat ederseniz konuşmanın içinde belirttim, Topluluk rekabet hukukun, ulusal rekabet hukuklarının yerini alması öngörülüyor. Yani; yeknesaklaştırmaya gidiliyor artık. Daha önce politikaların uyumlu olması öngörülüyordu, oysa şimdi yeknesak bir uygulama öngörülüyor. Onun için bütün bunlar birlikte değerlendirildiğinde, aslında Topluluk hukukunun geleceği açısından da üye devletler arası ticaretin etkilenmesi ya da bozulmasında dikey anlaşmaların rolü değil, Toplulukla Doğu bloğunun ya da Amerika’nın rekabetinde dikey anlaşmaların rolü gibi bir daha geniş kapsamlı bir

değerlendirme esas alınıyor. Bütün bu değişikliklerin temelinde de artık kendi içindeki rekabetten çok, dışarıyla olan rekabet yatıyor.

Doç. Dr. Nurkut İNAN - Sayın Başkan kusura bakmayım sürekli olarak söz alıyorum. Benim için önemli olan, bir terminoloji meselesine eğilmek isterim. Üye devletler arası ticaretin etkilenmesi, dikkat ederseniz engellenmesi değil. Üye devletler arası ticaretinin bir özel anlamı vardır, üye devletler arası mal dolaşımının serbest olmasının bir başka özel anlamı vardır ve bunları tamamen birbirinden ayrı kavramlardır. Üye devletler arası ticaretin etkilenmesi kavramı, nötr bir kavramdır. Yani; herhangi bir değer yargısı içermez, onun için bozulması demiyoruz, onun için engellenmesi demiyoruz. Üye devletler arası ticaretin etkilenmesi sadece ve sadece Avrupa hukukunun uygulanması için bir ön koşuldur. Yani, bir anlaşmadan üye devletler arası ticaret artabilir, azalabilir, değişebilir, o önemli değil. Etkilenmesi Avrupa hukukunun uygulanması için yeterlidir. Onun için dikkat ederseniz üye devletler arası ticaretin etkilenmesi diye bir kural bizim kanunumuzda yok.

Yine dikkat ederseniz Gümrük Birliği anlaşmasında, Gümrük Birliği anlaşmasına göre Türkiye ile Avrupa Birliği arasında Türk rekabet hukukunun değil de, 85 ve 86'ncı maddelerin uygulanması içinde aynı koşul vardır, ama ne şekilde kaleme alınmış; Türkiye ile AB arasındaki ticaretin etkilenmesi, bu kavram tamamen nötr bir kavramdır. Bunun rekabetin bozulmasıyla, serbest mal dolaşımının bozulmasıyla, ticaretin engellenmesiyle karıştırmayalım. Onun için bu kavramı sadece bir ön koşul ve nötr bir koşul olduğunu bilelim.

Serbest mal dolaşımını istenen bir şeydir, değer yargısı içeren bir kuraldır. Bunun engellenmemesi gerekir. Ama üye devletler arası ticaretin etkilenmesi sadece ve sadece Avrupa hukukunun uygulanması için bir ön koşul, bu yok ise üye devletlerin kendi iç hukuku uygulanacaktır. Onun için terimleri bu şekilde net olarak ayırmak gerekir.

Teşekkür ederim.

Murat ÖZEYRANOĞLU- İnceleme Uzmanı. Ben yine başa dönmek istiyorum, ben şöyle bir soru soracaktım: 40 yıllık bir uygulamadan sonra topluluk böyle bir reforma ihtiyaç duydu, acaba Türk Rekabet Kurumu bunun içinde bir uyum süreci geçirmesi gerekiyor mu, diye soracaktım soruyu. Ama hocam dedi ki, Türkiye zaten büyük bir

pazar ve mallar zaten serbest dolaşiyor. O zaman aklıma şöyle bir soru geldi: Onlar tek pazar olmadan veya mallar serbest dolaşmadan uyguladıkları bazı düzenlemeleri biz zaten aldık, acaba biz bir yerde yanlış mı yapıyoruz?

Teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Benim de kendime sorduğum sorulardan biri buydu, 40 yıl bekleyelim mi bu sistemi değiştirmek için. Ben aslına bakarsanız 40 yıl beklememekten yanayım, ama yapılan değişikliği aynen almaktan yana da değilim. Ben biraz daha bu değişikliklerin neden yapıldığını ve gerekçelerini anlayarak ve o gerekçelerin bizim içinde geçerli olup olmadığını, bizim Kanunumuz ve piyasalarımız açısından uygulanır olup olmadığını tartışıp ondan sonra iç hukukumuzda buna bir yer aramaktan yanayım. Bir örnekle açıklayayım; dikey anlaşmalarda fiyat tespiti. Biz mevcut sistem içerisinde dikey anlaşmalarda fiyat tespitine, per se hukuka aykırı diyebiliriz, çünkü grup muafiyeti tebliğlerinin kapsamı dışında kalıyor. Ama tebliğlerin kapsamı dışında kalmak 4.madde çerçevesinde soruşturulup ceza almayı gerektirmeyebilir. Çünkü tebliğlere uymamak demek mutlaka ceza verilmesini gerektirmez zira işletmeler için bir başka durak daha var; o da bireysel muafiyet alabilmek.

Bireysel muafiyet mümkün değilse ceza sözkonusu olabilir. Dolayısıyla ben bu aradaki aşamada yani; Rekabet Kurulu artık piyasaları inceleyerek "dikey anlaşmalarda azami fiyat belirlemeye bireysel muafiyet vermekten başka şeyle uğraşamaz hale geldik" denildiği anda bunu bir tebliğ maddesi haline dönüştürmenin daha yararlı olacağı görüşündeyim.

Barış TANTEKİN- AB Danışmanlık. Ben şöyle bir soru sormak istiyorum; biz yüzde 30'luk eşiği tartışıyoruz. Burada temel bir soru ortaya çıkıyor, biz Avrupa Birliğinin karar alma mekanizmasında değiliz, fakat Avrupa Birliği rekabet hukukunu da şu veya bu şekilde uygulamak zorunda kalıyoruz.

Örneğin Ortaklık Konseyinin, 1/95 sayılı Gümrük Birliği kararında böyle bir hüküm var, Türkiye'nin alt yapı içtihatları dahil Avrupa Birliği rekabet hukukunu uygulayacağı söyleniyor. Dolayısıyla, Türkiye'nin açmazı da bence burada. Yani henüz üyesi olmadığımız bir birliğin rekabet hukukunu ulusal bazda uygulamaya çalışıyoruz. Oysa bu

hukuk topluluk için geliştirilmiş bir hukuk, sistemi de, gerekçeleri de o yönde ortaya çıkıyor.Şimdi birde üyelik perspektifimiz belli şimdi Helsinki Zirvesinden sonra, topluluk müttesebatının da iç hukukumuzda yansıtmak zorundayız, bu doğal olarak rekabet hukukunu da kapsıyor.

Biz orta ve uzun vadeli ne yapacağız? Rekabet hukuku stratejimiz ne, bağımsız bir hukuk mu geliştireceğiz, yoksa üye olmasak da Avrupa Birliği hukukunu uygulamaya ve bütün bu sorunlarla beraber gerekçelerini ve sonuçlarını bilmediğimiz kararlarla uygulamaya devam mı edeceğiz? Kısaca, ne yapmamız gerekiyor?

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Sorunuzun başında söylediğiniz hususa katılıyorum. Gümrük Birliği süreci farklı değerlendirilmeyi gerektiriyor tabii ki iç hukuk açısından, üstelik sadece rekabet hukuku açısından değil, ekonomi ile ilgili pek çok alan açısından. Ama tam bu noktada bir noktaya dikkat çekmekte fayda var, bu çoğu kez yanlış anlaşılabilir.

Gümrük Birliğindeki rekabet kuralları, az önce hocamın belirttiği gibi, Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasındaki gümrük birliğinin işleyişi etkilendiği sürece, yani tıpkı üye devletler arası ticaretin etkilenmesinde olduğu gibi bir iş bölümü ve uygulanacak hukukun ve bu hukuku uygulayacak makamların belirlenmesi açısından önem arz ediyor.

Yine, benim çeşitli toplantılarda tanık olduğum bence yanlış bir yaklaşım, Avrupa Topluluğu rekabet kurallarının ve Adalet Divanı Komisyon kararlarının Türk rekabet hukuku açısından doğrudan uygulanabilir olduğu, bence bu doğru değil. Adalet Divanı kararları üzerinde duralım.

Ne Türk Rekabet Kurumu açısından, ne de Türkiye'deki mahkemeler açısından bence böyle bir etkisi yoktur ama yönlendirici bir işleve sahiptir. Onun içindir ki, az önce "Tetra Pak" örneğini verdi arkadaşımız, grup muafiyeti tebliğlerinde, Avrupa'dabu kararla ortaya çıkan ilkeyi, grup muafiyetinden yararlanmak 6'ncı maddenin uygulanmasını engellemez şeklinde tebliğlerin metnine aldık. Bir başka örnek verelim bağımsız işletme ne demektir rekabet hukuku anlamında ya da rekabet hukuku anlamında birleşme ve devralma ne demektir? Bu gibi konuları tartışırken önümüzde bu anlamda yönlendirici, altını çiziyorum, olarak emsal teşkil edebilecek birtakım kararlar vardır.

Ama Gümrük Birliğinin işleyişi herhangi bir eylem nedeniyle etkileniyorsa, o zaman Topluluk rekabet kuralları, aynen Gümrük Birliğine

ilişkin 1/95 sayılı kararda gümrük birliğinin rekabet kuralları olarak yer aldığından uygulanacaktır.

Şu hususa katılıyorum: Türkiye'nin Helsinki kararları sonrasında alacağı yolda doğaldır ki, bu politikalara daha da yaklaşması, buna uyum sürecine girmesi gerekecektir. Zaten bu Kanun hazırlanırken de bu gözönüne alınmış. o hedef alınmıştı. Ama bu bence demek değildir ki, Toplulukta yapılan her şey, aynen Türkiye'de de ertesi gün yürürlüğe konulur.

Ayrıca zannedirim Komisyonun da gümrük birliği kararında belirtilen yükümlülükleri gereği gibi yerine getirmesi gerekir. Yeri gelmişken merak ettiğim için bu konuda ben bir soru yönelteyim. Kararda Komisyonun Türkiye'yi de etkileyebilecek olan bütün tasarruflarından Rekabet Kurumunu haberdar etme yükümlülüğü vardır. Ben Sayın Başkanımız ve Sayın Başkan Yardımcımız da buradayken sormak isterim. Acaba dikey anlaşmalara ilişkin "Green Paper" ya da Topluluk kurallarının modernizasyonuna ilişkin "White Paper" Türkiye'ye resmi olarak bildirildi ve görüş alındı mı, diye. Bilmiyorum, sadece soruyorum, dolayısıyla Topluluğunda kendi yükümlülüklerini yerine getirmesi gerektiğini düşünüyorum.

Cenk GÜLERGÜN- Rekabet Uzman Yardımcısı. Türkiye'deki seviyesinde önümüzdeki yıllarda, önümüzdeki aylarda uygulanacak reform şeklinde nitelendirdiğimiz ilişkileri...

...bunlardan bir tanesi tek pazar hedefine ulaşp ulaşmamakla ilgili olduğunu görüyoruz ve Avrupa Topluluğu bu konuda önemli adımlar attı, hatta bu hedefine ulaştı. Ancak olayın komisyonun mal ve hizmet pazarlarına ilişkin yeterli düzeyde bilgi birikimine ulaşp ulaşmamasıyla da ilgili bir yönü var; dolayısıyla Rekabet Kurumunun mal ve hizmet pazarlarında gerekli bilgi birikimine ulaşp ulaşmamasını alacağı zaman, yeni rejimi bizlerin benimseyip, benimsememesinin takvimini ortaya koyacak.

Bunun dışında unutmamalıyız ki, topluluk düzeyinde benimsenen yeni rejimde komisyonun iş yükünün hafifletilmesi ve komisyonun halen yürütmekte olduğu bazı işleri üye ülke rekabet otoritelerine ve mahkemelere devredilmesi söz konusu. Dolayısıyla burada Türkiye'nin farklı bir konumu var, tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sizin ifade ettiğiniz gibi topluluk seviyesinde yapılacak değişikliklerin hemen ve

olduğu gibi benimsenmesinin Türkiye açısından bazı sakıncalar doğuracağını görmekte hiçte zorlanmıyorum. Belki bu konuda Avrupa Birliği üye ülkeleri bazındaki uygulamaların ne yönde gelişeceği izlenmesinde yarar olacağını düşünüyorum.

İlmutluhan SELÇUK- Rekabet Uzman Yardımcısı. Öncelikle ben biraz önce konuşulan konuyu, aslında Nurkut hocamızın da sorduğu soruyu da aynı şekilde nitelendireceğim. Bizim bundan yaklaşık bir hafta önce döndüğümüz Avrupa Kolejinde yapmış olduğumuz bir eğitim vardı, bu eğitimde biraz önce Nurkut hocamızın sorduğu soruya benzer bir soru ve bu biraz önce sizin tekrarladığınız “White Paper” Türkiye’ye bildirildi mi acaba sorusu gündeme gelmişti. Çünkü o bir anlamda bir tekrar oldu bizim için ve biz orada hakikaten sitemlerimizi belirtmiştik. Topluluk müttesebatının alınması çok güzel, ama bize bunlar bildirildi mi, Türkiye’nin görüşü alındı mı, Türkiye’de de sevindirici gelişmeler olduğu söyleniyor. Rekabet Kurumu büyük şeyler yapıyor, acaba bizden bir görüş alındı mı diye biz sormuştuk ve sorduğumuz kişi komisyondan değildi, ama kendi görüşü biraz bocalamıştı. Pek de zannetmiyorum gibisinden, bizde sitemlerimizi belirtmiştik.

Bir ikincisi, ben Nurtuk hocamızın biraz önce sorduğu soruya benzer bir soruyu hakim durumdaki firmanın yaptığı rekabeti sınırlayıcı anlaşmayla ilgili bir soruyu Profesör ... sormuştum. Çünkü bizim çok ilginç bir dosyamız vardı ve o dosyada hakim durumun kötüye kullanıldığını iddia ettiğimiz dosyada bu bir anlaşma yoluyla. Bir muafiyet başvurusunda bulunmuşlardı bize, şimdi ne olacak, bu anlaşma muafiyet alamaz, hakim durumun kötüye kullanılması var ortada, 6’ncı madde, 4’üncü madde kapsamında değil demıştik.

Ben Nurkut hocamın sorduğu soruya şöyle bir yeni soruyla açmak istiyorum. Hakim durumdaki firmanın yaptığı her rekabeti sınırlayıcı hükümler içeren anlaşma, hakim durumun kötüye kullanılması mıdır? Aslında sorunun cevabı da sorunun içinde yatıyor. Çünkü rekabeti sınırlayıcı hükümler, rekabeti sınırlayıcı durumlar kanunumuzun içinde de ikiye ayrılmış zaten. Biri anlaşma yoluyla kısıtlamak, biri hakim durumun kötüye kullanılması yoluyla kısıtlamak. Dolayısıyla benim bu konuda söyleyeceğim şey; eğer ortada bir anlaşma varsa ve bu anlaşma ister tekelden dağıtım veya satın alma anlaşması olsun, öncelikle yapılması gereken ortada bir hakim durumun kötüye kullanılmasının var olup

olmadığının tespiti. Çünkü, ortada bir hakim durumun kötüye kullanıldığı tespit edilirse, zaten muafiyet gibi bir şeye girmenin hiç gereği yoktur. Ama hakim durumun kötüye kullanılmasıyla 4'üncü maddede belirtilen o sınırlamalar niyet olarak ve etki açısından da kanaatimce de çok çok farklıdır, ki zaten bu kanun koyucu da iki ayrı madde de ve Roma Anlaşmasında iki ayrı maddede tespit edilmiştir. Dolayısıyla, soru bence teknik açıdan çok kafa karıştırıcı bir soru ama; en nihayetinde bizim uygulamada yaptığımız, ortada bir hakim durumun kötüye kullanılması var mı, yok mu sorusundan sonra bence kolaylıkla çözülebilecek ve uygulamada bizimde bir iki dosya daha biliyorum, üstesinden geldiğimiz bir soru.

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Çok kısaca bir şey söylemek istiyorum. İmtutluhan sorusunu sorarken Kanunun 6'ncı maddesinin c bendine bakıyordum. Hocamın da sorusu ve verdiği örnekle örtüşen bir nokta olduğunu düşünüyorum.

Bir malın satışının beraberinde bir başka malında teşhir edilmesi ya da şartına bağlanması. Bu hakim durumunda olan işletme tarafından yapıldığı zaman kötüye kullanılma, ama bu aynı zamanda bir tekelden dağıtım sözleşmesinde sağlayıcı tarafından tekelden dağıtıcıya verilen malın, belirli şekillerde satışa sunulması yükümlülüğüyle de örtüşebilir. O zaman biz buna kötüye kullanmadır mı, diyeceğiz. İşte burada sizin söylediğinize katılıyorum, bence burada aslında hakim durumun kötüye kullanılması yok. Burada hakim durumunda olan bir işletme tarafından yapılmış bir tekelden dağıtım anlaşması var. En azından kağıt üzerinde böyle ama uygulamada tabii ki bir anlaşmanın ardına gizlenmiş sınırlamalar olabilir, bunun ortaya çıkarılması lâzımdır. Benim önerim, hakim durumda olan bir işletme söz konusu olduğu takdirde ilgili piyasa düzeyinde ve bu işletmenin anlaşması ve eylemleri çerçevesinde ayrıca konunun incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Kaldı ki, Sn. Karakelle'nin tebliğden okuduğu bölüm, bu tebliğin 6'ncı madde açısından herhangi bir kötüye kullanma halinin ortaya çıkması halinde 6'ncı maddenin uygulanmasını engellemez demesi, zaten lafzıyla hakim durumda olan bir işletmenin de tebliğden yararlanabileceğini, ama bunu kötüye kullanırsa bundan dolayı da cezalandırılacağını öngörüyor.

Emre TOROS-Başkent Üniversitesi. Belki sorudan daha çok bir katkı gibi bir şey olacak. Beyaz Kitap üzerine geri dönüş olarak, şöyle bir şey düşünüyorum: Hep rekabet hukuku içerisinde ortak pazar üzerinden mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı üzerinde duruluyor, esasen bence kapitalist, liberal bir ekonominin bileşkesi olan ortak pazarın alt başlıklarına bakmak gerekiyor. Bu sadece malların ve hizmetlerin serbest dolaşımı anlamına gelmiyor ortak pazar, aynı anda diğer bileşkelere de bakmak gerekiyor. Meselâ devletin piyasadaki rolü nedir, tarım sürveyonları ne durumdadır ya da finans sektörüne etkisi nedir?Bu durumdan Türkiye açısından baktığımız zaman, bir projeksiyon yapıldığı zaman ve Avrupa Topluluğu açısından bir projeksiyon yapıldığı zaman farklılıklar nedir, hangi alanlarda bu 40 yıllık tecrübeden Türkiye yararlanabilir, hangi alanlarda bu 40 yıllık tecrübeden bizim kendi tecrübemizle örtüşmeler bulunulabilir. Bunların çok ciddi, teknik analiz ile birlikte bir stratejiye dönüşmesi gerekir diye düşünüyorum. Herhalde bu konuda en büyük görev, Kuruma düşüyor.

Arkadaşların çıkartacağı çalışmaların bu yönde olması dahilinde 40 yıllık tecrübeyi aldık yanlış mı yaptık, sorusuna ya da biz artık olgunluk seviyesindekilerin uygulamalarını alalım, bu doğrusudur sorularının hepsine bir yanıt geleceğini düşünüyorum, böyle bir strateji açısından.Bu durumda çok ciddi şekilde, özellikle aramızdaki iktisatçıların bu rolü üstlenmesi gerekiyor. Bu analizler içerisinde hangilerinin lâzım, hangilerinin bize uygun olduklarını seçici bir strateji oluşturması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Yrd. Doç. Dr. Gamze ÖZ- Emre bunu söylerken eklemem gerektiğini düşündüm. Konuşmamın başında belki söylemeyi atladım, reform dediğimiz veya modernizasyon dediğimiz Topluluk hukukundaki bu gelişmeler sadece R.A. 85. ve 86.maddelerinin uygulanmasına ilişkin kurallarla sınırlı değil. Aslında liberalizasyonla ve 90'ncı maddeyle ilgili, birleşme ve devralmalarla ilgili ve özellikle devlet yardımlarıyla ilgili çok ciddi değişiklikler yapılması tasarlanmış ve bunlar Beyaz Kitap da tartışılmış. Ben bugünkü sunuşum açısından konuyu sadece dikey anlaşmalarla sınırlandırdım ama Toplulukta birleşme ve devralmalara ilişkin olarak birtakım yeni açıklayıcı notlar hazırlanıyor, devlet yardımları konusunda değişiklikler yapılıyor. Dolayısıyla, rekabet hukukundaki

gelişmeler dediğimiz de aslında, nasıl rekabet hukukunu geniş bir şemsiye kavram olarak ele aldığımızda içine; kamu alımları, devlet yardımları, uluslararası ticaretten bahsediyorsak damping politikaları giriyorsa aynı şekilde burada da rekabet hukukundaki gelişmeler dediğimizde de aslında bütün bu konu ve kavramları kapsayan bir değişiklik sürecinden bahsediyoruz ve benim sizlere bugün aktarmaya çalıştığım bölüm, bunun sadece bir bölümünü teşkil ediyordu.

Oturum Başkanı- İlan ettiğimiz saatlere sadık kalma adına, başka sorularında olabileceğini tahmin ediyorum ama, oturumu kapatmakta yarar var. İzinizle son dakikalarda yapılan tartışmalarla ilgili birkaç cümlede ben ilave etmek istiyorum,. Türk rekabet hukuku, topluluk hukukunu kaynak aldı. Bu son derece doğaldı, Türk hukuku, kamu hukukuyla, özel hukukuyla, kara Avrupa'sını kendine kaynak almıştır. Dolayısıyla, biz tam üyelik başvurusunda bulunmamış olsaydık bile, çok yüksek ihtimalle Türk rekabetçileri rekabet hukukunu dizayn ederken yüksek ihtimalle, dönüp kara Avrupa'sındaki rekabet hukukuna bakacaklardı. Bunda şaşırarak bir şey yok.

Topluluğun aslı üyelerinden, kurucu ülkelerinden olan Fransa'da dahi topluluk rekabet hukuku moto mot alınmamıştır. Dahası İtalyan rekabet kanunu 1990'da kabul edilmiştir ve bildirim mükellefiyeti yoktur.

Tam bu noktada, bugünlerde çok sık atıfta bulunduğum OECD'den bir uzmanın, o da İtalyan kökenli, uluslar arası bir toplantıda yaptığı konuşmadaki bir sözünü hatırlatmak istiyorum. Paola Saba konuşmasında; rekabet kanunlarının bir din ya da bir ideoloji olmadığını, öyle bir kesinlik taşımadığını, her ülkenin kendine özgü koşullarıyla şekillenmesi gerektiğini söylemişti. Ben o sözü yeniden tekrar ediyorum; bir din ya da ideoloji değil, her ülkenin kendi koşullarıyla şekillenecek, topluluğun mevzuatı bize yardımcı olacak ana prensipleri itibariyle ışık tutacak.

Sayın başkanım ve üyelerimiz burada izin verirlerse söylemek istiyorum. Son 2-3 yılda ne kadar yol kattettiğimizde çok bariz göstergesi şu son yarım saat, bir saat içinde yaptığımız tartışma. Bir yeri motomot takipten söz etmiyoruz, hem değerli konuşmacımız oradan yararlanalım, öğrenelim ama bakalım, bizde ne olacağına biz karar verelim diyor ayrıca soru sahipleri de aynı yönde konuşuyorlar. Bence kısa sürede geldiğimiz nokta çok önemli. Bizim rekabet kanunumuz ortadadır, ona

ilişkin ikincil düzenlemelerde kurulumuz yetkilidir. Kurulumuzun çıkardığı ikincil düzenlemeler 2 yıllık bir uygulama görmüştür. Bu uygulamaların ışığında kurumumuz kendisine gelen tepkileri, uygulama sonuçlarını ve Türkiye'nin de koşullarını dikkate alarak, ama topluluktaki önemli gelişmeleri, reform diye adlandırılan gelişmeleri de yüksek ihtimalla dikkate alarak yeri ve zamanı geldiğinde Türkiye'nin rekabet hukukunu geliştirecektir.

Ben bugünkü toplantıdan bu nedenle çok umutlu ayrılıyorum. 1999 yılının ve 1999 yılındaki Perşembe Konferanslarımızın sonuncusunu böylece kapatmış oluyoruz. Yeni bin yılda buluşmak üzere hepinize iyi akşamlar diliyorum. Kendim ve kurumumuz adına yeni yılınızı kutluyorum, görüşmek üzere iyi akşamlar.